

Norges Høyesteretts ankeutvalg - HR-2010-184-U - Rt-2010-78

Instans	Norges Høyesteretts ankeutvalg - Kjennelse.
Dato	2010-01-29
Publisert	HR-2010-184-U - Rt-2010-78
Stikkord	Sivilprosess. Ankenektelse. Pasientskade. Erstatning.
Sammendrag	Saken gjaldt opphevelse av en tingrettsdom for så vidt den gjaldt et krav om erstatning for økonomisk tap, fordi kravet skulle vært fremmet for Norsk Pasientskadeserstatning, jf. pasientskadeloven § 9, jf. § 1. Høyesteretts ankeutvalg fant at lagmannsrettens kjennelse som opphevet tingrettsdommen var korrekt, jf. pasientskadeloven § 18.
Saksgang	Nedre Romerike tingrett TNERO-2008-195684 - Eidsivating lagmannsrett LE-2009-134096 - Høyesterett HR-2010-184-U, (sak nr. 2010/37), sivil sak, anke over kjennelse.
Parter	A (advokat Bjørn Brodwall) mot Akershus Universitetssykehus HF (advokat Pål Remman).
Forfatter	Gussgard, Coward og Webster.

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens kjennelse om å oppheve tingrettens dom for så vidt den gjelder et krav om erstatning for økonomisk tap, og å avvise dette kravet fra domstolene, fordi det aktuelle kravet skulle vært fremmet for Norsk Pasientskadeserstatning før kravet ble fremmet gjennom søksmål for domstolene.
- (2) A reiste 23. desember 2008 sak mot Akershus Universitetssykehus HF (Ahus) vedrørende rett til nødvendig helsehjelp og krav på erstatning for økonomisk tap og oppreisning.
- (3) Kravet om erstatning for økonomisk tap er i det vesentlige begrunnet i påstått skade som skyldes forsinket helsehjelp, nærmere bestemt at sykehuset fra 2006 til 2008 bare tilbød A poliklinisk behandling - ikke rett til helsehjelp i form av innleggelse i institusjon, og at dette angivelig var begrunnet i økonomiske hensyn.
- (4) Nedre Romerike tingrett avsa 6. juli 2009 dom med slik domsslutning:
 - «1. Akershus Universitetssykehus HF frifinnes.
 2. Hver part dekker egne sakskostnader.»
- (5) A anket tingrettens dom til lagmannsretten. I tilsvaret til anken la Ahus ned prinsippal påstand om at kravet om erstatning for økonomisk tap måtte avvises, da kravet faller inn under pasientskadeloven, og dermed først måtte fremmes for Norsk Pasientskadeserstatning (Pasientskadenemnda) før kravet kan prøves av domstolene.
- (6) Eidsivating lagmannsrett avsa 29. oktober 2009 kjennelse (LE-2009-134096) med slik slutning:
 - «1. Tingrettens dom for så vidt angår krav om erstatning for økonomisk tap oppheves, og kravet avvises fra domstolene.
 2. A betaler til Akershus Universitetssykehus HF saksomkostninger for lagmannsretten med 15 000 - femtentusen - kroner.»
- (7) Lagmannsretten kom til at As påståtte skade faller innenfor pasientskadelovens virkeområde. Retten mente skade som følge av unnlatt behandling på grunn av økonomiske og/eller administrative vurderinger omfattes av pasientskadeloven på lik linje med unnlatt behandling av medisinske årsaker. Da kravet ikke er fremmet for og behandlet av Pasientskadenemnda, ble kravet avvist fra domstolene, jf. pasientskadeloven § 18.
- (8) A har anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett. Anken gjelder bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen, og det er i korte trekk anført:
- (9) Lagmannsretten legger uriktig til grunn at man står overfor en pasientskade. Sykehusets vurdering av og fastsettelsen av omfanget av retten til helsehjelp er ikke i seg selv en behandling. Det er snarere tale om en sakkyndig vurdering, som ikke regnes som en pasientbehandling i relasjon til pasientskadeloven § 1.
- (10) Lagmannsretten viser til at det i forarbeidene til pasientskadeloven uttales at utilstrekkelige ressurser vil kunne være et moment som leder til at man har krav på erstatning etter loven. Forarbeidene sikter imidlertid til situasjoner der politiske myndigheter har stilt utilstrekkelige midler til rådighet for å kunne innfri en behandling som en person etter en medisinsk vurdering har krav på og behov for. Forarbeidene sikter ikke til den situasjonen det er tale om i den foreliggende sak - at en helseinstitusjon «underslår» et behandlingsbehov for å spare egen virksomhet eller eget foretak for kostnader.
- (11) Uansett taler reelle hensyn og prosessøkonomiske hensyn for at kravet om erstatning for økonomisk tap behandles sammen med kravet om oppreisning for ikke-økonomisk skade - som ikke kan fremmes for Pasientskadenemnda.
- (12) A har nedlagt slik påstand:
 - «1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
 2. Ankesak for så vidt gjelder krav om erstatning for økonomisk tap for A fremmes for Eidsivating lagmannsrett.
 3. A tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett.»
- (13) *Akershus Universitetssykehus HF* har i korte trekk anført:
- (14) Lagmannsrettens kjennelse er riktig. Det er klart at den skade den ankende part anfører som grunnlag for kravet om erstatning, vil være skade som omfattes av pasientskadeloven § 1. Skaden som påberopes, vil eventuelt være voldt på grunn av den vurderingen helsepersonell ved sykehuset har foretatt av om det foreligger rett til oppgradering av helsetilbud fra behandling av psykologspesialist

til behandling på sykehusnivå. Når helsepersonell ut fra medisinskfaglige vurderinger, hvor det også er anledning til å hensynta ressursmessige prioriteringer, avgjør hvilken behandlingsform vedkommende pasient skal få, og det i etterkant skulle vise seg at vurderingen medfører skade i erstatningsrettslig forstand, faller skaden inn under pasientskadeloven § 1. Kravet kan derfor ikke fremmes for domstolene før endelig vedtak foreligger i Pasientskadenemnda, jf. pasientskadeloven § 18. Det er ikke slik at reelle hensyn kan føre til et annet resultat.

- (15) Akershus Universitetssykehus HF har nedlagt slik påstand:
«1. Anken over lagmannsrettens kjennelse i sak nr. 09-134096ASD-ELAG/ avsagt 29.10.2009 forkastes i sin helhet.
2. Akershus universitetssykehus HF tilkjennes sakens omkostninger for Høyesterett.»
- (16) **Høyesteretts ankeutvalg** bemerker at utvalget har full kompetanse i saken, ettersom anken gjelder lagmannsrettens kjennelse om å oppheve tingrettens dom for så vidt gjelder en del av et søksmål, og å avvise denne delen av søksmålet fra domstolene.
- (17) Det er på det rene at det ikke er anledning til å bringe et erstatningskrav som hører inn under Pasientskadenemnda, inn for domstolene før nemndas vedtak foreligger, jf. pasientskadeloven § 18 og forutsetningsvis Rt-2008-1142 avsnitt 18. Dersom et slikt krav fremmes for domstolene uten at nemndas vedtak foreligger, må kravet avvises. Det er med andre ord tale om en spesiell prosessforutsetning.
- (18) Spørsmålet er om kravet om erstatning for økonomisk tap i den foreliggende sak, er et krav som hører under Pasientskadenemnda.
- (19) Etter pasientskadeloven § 9 er det krav om erstatning for *pasientskade* som hører inn under nemnda. Hva som regnes som pasientskade, er definert i lovens § 1 første og annet ledd. Skader regnes som pasientskader dersom de etter første ledd er voldt:
«a) i institusjon under spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten,
(...), eller
c) av helsepersonell som yter helsehjelp i henhold til offentlig autorisasjon eller lisens (...)».
- (20) Videre må skaden etter annet ledd være voldt under:
«veiledning, undersøkelse, diagnostisering, behandling, ekspedisjon av legemidler fra apotek, pleie, vaksinasjon, prøvetaking, analyse av prøver, røntgen, forebygging av helseskader, medisinsk forsøksvirksomhet samt donasjon av organer, blod og vev».
- (21) Kravet om erstatning for økonomisk tap i den foreliggende sak er begrunnet med at A ble påført skade som følge av at en overlege ved Ahus i brev 10. november 2006 avsto hennes søknad om behandlingsgaranti ved Oslo Hospital.
- (22) Spørsmålet er om beslutningen om å avslå søknaden om behandlingsgaranti kan anses som behandling i § 1 annet ledds forstand. I lovens forarbeider uttales det at de situasjoner som nevnes i § 1 annet ledd, er «behandlingssituasjoner i svært vid forstand», jf. Ot.prp.nr.31 (1998-1999) side 89 annen spalte. Også en avvisning av en pasient etter en telefonsamtale kan eksempelvis anses som en diagnostiseringssituasjon, jf. Ot.prp.nr.31 (1998-1999) side 48-49. Derimot avgrenser departementet lovens virkeområde mot skader som ikke har noe med pasientrollen å gjøre, jf. Ot.prp.nr.31 (1998-1999) side 49 første spalte. Som eksempler på dette nevnes at en lege kjører på en person under utrykning, og skader på grunn av fallende bygningsdeler, se Ot.prp.nr.31 (1998-1999) hhv. side 89 annen spalte og side 49 første spalte.
- (23) Videre heter det i forarbeidene at når det først er tale om en pasientskade, «spiller det ingen rolle om skaden har skjedd ved en administrativ eller medisinsk feil, eller på annen måte. Både skader voldt av tapte eller mangelfulle papirskrevne eller elektroniske journaler, manglende innhenting av samtykke og medisinske feilvurderinger faller inn under lovens virkeområde», se Ot.prp.nr.31 (1998-1999) side 90 første spalte.
- (24) På bakgrunn av uttalelsene i forarbeidene må det legges til grunn at skade voldt som følge av et administrativt vedtak fattet av helsepersonell i institusjon som nevnt i lovens § 1 første ledd bokstav a, om gi én type behandlingstilbud i stedet for en annen, må være en skade voldt ved «behandling» i relasjon til § 1 annet ledd. Om vedtaket er begrunnet i medisinske eller ressursmessige hensyn, er ikke avgjørende. I lovens forarbeider pekes det nettopp på at en uaktsom ressursfordelingsprosess vil kunne gi krav på erstatning, jf. Ot.prp.nr.31 (1998-1999) side 91 første spalte.

- (25) Lagmannsrettens kjennelse om å oppheve tingrettens dom for så vidt gjelder erstatningskravet og avvise kravet fra domstolene er dermed korrekt, jf. pasientskadeloven § 18. Anken må forkastes.
- (26) Akershus Universitetssykehus HF har påstått seg tilkjent sakskostnader for Høyesterett. Nødvendige kostnader settes av utvalget til kroner 10 000 inklusive merverdiavgift.
- (27) Avgjørelsen er enstemmig.

Slutning:

1. Anken forkastes.

2. I sakskostnader for Høyesterett betaler A til Akershus Universitetssykehus HF 10 000 - titusen - kroner innen 2 - to - uker fra forkynnelsen av kjennelsen.